

Демиденко Анастасія,
*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
аспірантка кафедри конституційного права України*

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СВОБОДИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Одним із наслідків впливу на сучасний світ процесів глобалізації та інформатизації, бурхливого розвитку інформаційних і комунікаційних технологій є формування так званого «інформаційного суспільства», в якому знання й інформація стають ключовими ресурсами державного і суспільного розвитку.

З огляду на глибоку інформатизацію сучасного життя і загальне визнання пріоритетів інформаційного суспільства, інформаційні права людини мають значення не тільки як певна сукупність правомочностей, а й як пріоритетний життєво важливий інтерес, реалізація якого визначально впливає на життєдіяльність сучасної людини. А наявність інституту права обумовлює собою окрему сферу суспільних відносин, що підлягають регулюванню нормами саме цього інституту. На сьогодні інформаційні права можуть впливати майже на всі різновиди суспільних відносин, адже інформація в сучасному світі має все проникливий та загальнодоступний характер.

Інформаційні права мають неабияку роль в свободі інформації. Встановлюючи взаємозв'язок правомірної та дозволеної поведінки, єдність та рівність взаємних прав та обов'язків, закон, окреслюючи межі свободи, постає як її позитивний аспект, що придушує свавілля та пригнічення особистості [1, с. 11].

Задля правильного розуміння співвідношення поняття інформаційного права та інформаційної свободи, необхідно визначитись з кожним поняттям окремо.

Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Саме інформаційні права гарантують громадянам можливість мати певні переконання та не піддаватися у зв'язку з цим переслідуванням, вільно висловлювати свою думку, відстоювати свої ідеї та контролювати діяльність влади.

До основних структурних елементів права на інформацію Основний Закон включає низку правоможливостей. Згідно зі ст.34 Конституції України «кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір». В статті також зазначено: «здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної

конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя» [2].

Деталізують цю конституційну норму положення Цивільного кодексу України, закони України «Про інформацію», «Про звернення громадян». Цивільний кодекс України визначає правові можливості фізичної особи вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію.

Проте інформаційні права не можна виокремити в якусь певну групу, оскільки вони використовуються людиною у всіх сферах її життя, на різних етапах, що підкреслює значущість інформаційних прав, їх значне місце у житті кожної людини.

Інформаційна свобода — це можливості особи отримувати інформацію про різноманітні об'єкти матеріального та ідеального світів, а також обмінюватись нею з іншими об'єктами: створюючи нову інформацію. Як зазначено в Енциклопедичному словнику економіки і права, свобода інформації — поняття, що використовується для позначення групи прав і свобод, включаючи свободу вираження переконань (свобода слова), вільне функціонування засобів масової інформації (свобода друку), право суспільства на отримання від державних служб інформації, що має суспільне значення, свободу поширення інформації будь-яким законним способом [3].

Загальноприйнятим є співвідношення інформаційних прав та інформаційної свободи за суб'єктом їх регулювання [1, с. 12].

У всіх сучасних визначеннях інформаційного права акцент робиться саме на інформації, як на основному суб'єкті, відносини з приводу якої підлягають регулюванню. Інформація розглядається безпосередньо, без посилання на будь-який конкретний предмет (такі як матеріальні носії інформації). В інформаційному праві вирішальну роль відіграє інформація, причому незалежно від того, хто є її носієм, виробником тощо.

У той же час, свобода інформації людини тісно взаємопов'язана з інформацією, свобода вирішує дилеми, в яких присутня інформація. Це встановлює перелік правил, що відносяться до свободи інформації, аналогічним правилам, які є частиною законодавства про інформацію. Свобода інформації визначає комбінацію окремих можливостей прав на інформацію. При вивченні інформаційної свободи людини ключові функції виявляються у свободи, а не в інформації, хоча інформація і є складовою інформаційної свободи.

Отже, підсумовуючи вищесказане можна дійти висновку, що інформаційна свобода є ширшим поняттям, адже визначає можливості поведінки людей у відносинах з інформацією, як основним об'єктом, тобто є регулятором таких суспільних відносин. Право є засобом, який за допомогою спеціальних правових методів дозволяє реалізувати інформаційну свободу людини. Будучи породженням і результатом

природного розвитку всього суспільства, право повинно враховувати інтереси як усього суспільства, так і індивіда. Право надає людині низку можливостей, скориставшись якими, вона зможе реалізувати притаманну їй інформаційну свободу.

Література:

1. Danilyan O.G. The problem of correlation between information rights and information freedom of man in the contemporary world / O.G. Danilyan, A.P. Dzeban // Вісник Національного юридичного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / Редкол.: А.П. Гетьман та ін. Х.: Право. 2018. Вип. 3 (34). С. 4-12.

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. зі змінами та доповненнями від 21.02.2019 р. – URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

3. Енциклопедичний словник економіки та права; веб-ресурс. URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_economic_law/14040/СВОБОДА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Кафедра філософії

ФІЛОСОФІЯ І ПРАВО

Тези доповідей
XVI Міжнародної наукової конференції
аспірантів та студентів
(22 травня 2020 року)

Харків
«Право»
2020

УДК 340.12

Ф56

Організаційний комітет:

Голова – А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Члени: О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії; С. Б. Жданенко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; І. І. Коваленко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; Г. В. Коваленко, кандидат юридичних наук, асистент кафедри філософії

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції

Філософія і право : тези доп. XVI Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (22 трав. 2020 р.). – Харків : Право, 2020. – 474 с.

ISBN 978-966-998-003-8

У пропонованій до уваги читачів збірці тез і повідомлень XVI Міжнародної наукової конференції аспірантів та студентів «Філософія і право» висвітлюється широке коло як загальнофілософських проблем, так і різноманітних аспектів філософії права. Певна частина матеріалів конференції розвиває і поглиблює філософські уявлення у царині правової онтології, правової антропології, теорії правових цінностей, теорії пізнання права та інституційного виміру права. Деякі напрацювання містять спроби не тільки по-новому підійти до осмислення вже достатньо розробленої проблематики, а й виявляються кроком на шляху пізнання раніше не відрефлектованого шару правової реальності. У цьому сенсі зміст нижченаведених тез засвідчує зацікавленість майбутніх фахівців права у більш глибокому теоретичному освоєнні тих феноменів правової реальності, пізнання яких є умовою розв'язання нагальних практичних завдань правотворчого й правозастосовного характеру в контексті гідного виконання професійної місії у розбудові правової державності в Україні.

УДК 340.12

Адреса редакційної колегії:

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020
© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ISBN 978-966-998-003-8